

Otok pokraj Manhattana otkriva tajnu dolaska Dalmatinaca u Ameriku

Za stotine tisuće Dalmatinaca, Istrana i Primoraca Ellis Island na Manhattanu je prije 100 godina bio otok nade, početak novog života i bijeg od gladi koja je pogodila Austro-Ugarsku. S Ellisa su se Hrvati tako razmiljeli diljem Amerike, stvorili su kolonije, a danas ih je tu oko 1,2 milijuna. Muzej iseljenika nalazi se odmah nasuprot Otoku slobode i Kipu slobode, koji je Dalmatince “pozdravljao” prije nego što su stupili na američko tlo.

Muzej je godinama skupljao brodske dnevnike i dokumente imigracijske službe, te je sastavio impresivnu bazu podataka s popisom desetak milijuna useljenika, a podaci su dostupni i preko internetske tražilice www.ellisland.org. Možete tako doznati detaljni put svojih predaka, poput, primjerice, obitelji Mušterić iz Dalmatinske zagore. Mate Mušterić se otisnuo u Ameriku kao 25-godišnjak, a u New York je došao 25. svibnja 1914. godine. Kao nacionalnost je naveo “Austrijanac i Dalmatinac” iz Hrvaca pokraj Sinja.

Blago za demografe

U brodskim manifestima, kaže nam prof. dr. sc. Gordan Gledec s Fakulteta elektrotehnike i računarstva, obično su zapisani ime i prezime, mjesto i zemlja iz koje putnik dolazi, spol, starost, nacionalnost, rasa i zanimanje, te kratki opis – boja očiju, oblik lica, ten, visina, imovinsko stanje u trenutku ulaska, je li pismen i zna li čitati, kome ide u Ameriku – obično je tu adresa prijatelja ili rodbine, tko je platio put, je li već bio u SAD-u i gdje, ima li kartu do konačnog odredišta, psihičko, fizičko i mentalno stanje, eventualna invalidnost, je li anarhist ili je poligaman, posebne karakteristike, osobe koje ostavlja u starom kraju (npr. žena, roditelji, djeca), bračno stanje i slično. Jasno, poznat je naziv broda, luka i datum isplavlivanja i dolaska u Ameriku.

– Što se rodoslovlja tiče, u toj su bazi možda ljudi koji nedostaju u stablu i za koje ćemo iz tih podataka doznati (ili potvrditi) da su emigrirali. Obično rodoslovac sve rodoslovne podatke koje tu nađe već ima, pa mu oni dođu kao potvrda. No, doznat će i kakav je život predak vodio, gdje se i kod koga smjestio, čak s kim je putovao. Adresu odredišta možemo upisati u Google Maps pa ćemo vidjeti gdje je točno bio – neki dijelovi Clevelanda (npr. Cuyahoga County) izgledaju kao da su smrznuti u početku 20. stoljeća i točno su na Google Maps vidljive kuće u kojima su živjeli. Uz pretraživanje, sustav omogućuje i download digitalnih preslika broskog manifesta, fotografija broda i sličnog – kaže nam prof. Gledec, savjetujući kako sastaviti obiteljsko stablo.

– Dobro je kombinirati više izvora, recimo Ancestry.com i Ellisland.org (Ancestry.com pretražuje i bazu Ellis Islanda). Nedavno sam tako, tražeći svoje prezime, pronašao osobu iz stabla (ne izravno iz moje linije) kojoj je u umrlici pisao datum smrti (to mi je bio novi podatak), ali i adresa i ime supruge. Upisao sam tu adresu u Google Maps i vidio kvart, okolne tvornice, kuću na mjestu na kojem su živjeli, premda bi to po izgledu mogla biti baš ta kuća. To onda čovjeka ponese pa traži malo povijest Cuyahogea i otkrije se svašta, ne nužno rodoslovnog u užem smislu, ali dobije se uvid u način života.

Dobro živimo

Za demografe je baza podataka vrlo korisna jer mogu pratiti tempo i intenzitet iseljavanja, mogu pratiti u koja su mjesta ljudi išli, kada, zaključivati o razlozima i slično. Vjerujem da bi i druge grane mogle pronaći korist, a meni je zanimljiva posebno zbog hobističko-rodoslovnih razloga – kaže Gledec.

Dalmatinci su se najprije selili u Kaliforniju, posebice u San Pedro, nedaleko od Los Angelesa, gdje ih je danas oko 35.000. Među njima je i Petar Sršen, rodom iz neretvanske doline. On radi u tvrtki koja proizvodi radare, a supruga mu je nastavnica.

– Živimo dobar život ovdje. Imamo i Hrvatski dom, puno je hrvatskih obitelji. Većina se dobro snašla. Oženjen sam Španjolkom Beom i imamo troje djece. Dalmatinci su pronašli ovo mjesto koje je najbližije Dalmaciji, vrijeme je super, odmah smo uz more i bilo je ribe – kaže Petar, koji povremeno dolazi u Hrvatsku s djecom.

Mnogi naši preci naselili su se početkom prošlog stoljeća i uz deltu Mississippija, uz obalu sjevernog dijela Tihog oceana i u New Yorku, a najviše ih je, između 300.000 i 500.000, stiglo iz tadašnje Austro-Ugarske između 1890. i Prvog svjetskog rata. Između dva rata iz Hrvatske se u SAD iselilo oko

150.000 ljudi.

Više od 1,2 milijuna Hrvata u SAD-u

Koliko je Hrvata u Americi? Ministarstvo vanjskih poslova navodi da na temelju procjena Veleposlanstva Republike Hrvatske i generalnih konzulata RH u SAD-u, hrvatskih katoličkih misija, popisa stanovništva u SAD-u, te na temelju procjene hrvatske zajednice, u SAD-u danas živi 1.200.000 Hrvata i njihovih potomaka.

Najbrojnije hrvatske zajednice nalaze se u Chicagu i okolici, oko 150.000, u St. Louisu ih je oko 40.000, u Detroitu oko 7000, u San Pedru oko 35.000, u San Joseu oko 5000, a u New Yorku, New Jerseyju i Connecticutu oko 80.000 osoba hrvatskog podrijetla. SAD se ubraja u tradicionalno useljeničku zemlju hrvatskih doseljenika. Prvi hrvatski doseljenici u SAD dolaze u većim skupinama već u prvoj polovini 19. stoljeća.

Saša Jandrijević Tomas
Slobodna Dalmacija